

تحلیل محتوای کتاب علوم تجربی پایه ششم ابتدایی به روش ویلیام رومی

مریم عابدی^۱

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد واحد تبریز

Maryam.abedi320@gmail.com

چکیده

هدف از این پژوهش تحلیل محتوای کتاب علوم پایه ششم ابتدایی از منظر فعال و غیرفعال بودن بر مبنای الگوی ویلیام رومی در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ است. جامعه آماری مدنظر ما در پژوهش، کتاب علوم پایه ششم ابتدایی، نمونه آماری کل کتاب علوم بود؛ واحد مطالعه درس های مندرج در کتاب و واحد تجزیه و تحلیل متن، پرسش و تصاویر بود که میزان فعال و غیرفعال بودن آنها مورد بررسی قرار گرفت و ضریب درگیری آنها به وسیله فرمول ویلیام رومی مشخص شد. کتاب علوم در دوره ابتدایی از اهمیت ویژه ای برخوردار است که باعث یادگیری راه های شناخت دانش آموزان از جهان طبیعی می شود؛ هم چنین دانش آموزان را با اصول کلی چهار زمینه علوم تجربی (علوم فیزیکی، زیستی، زمین و بهداشت) آشنا می کند. نتایج به دست آمده نشان می دهد که متن کتاب متنی فعال و پویاست که فراگیران را به پژوهش دعوت می کند. تصاویر کتاب نیز به صورت فعال ارائه شده ولی پرسش های کتاب بیش از حد فعال بودند که شیوه ارائه مناسبی نیست.

واژگان کلیدی: تحلیل محتوا، علوم، ششم، فعال و غیر فعال، رومی

مقدمه

نظام آموزشی کشور ما متمرکز و اصولاً محورهای اساسی آموزش و یادگیری در نظام های متمرکزی چون کشور ما، کتاب و معلم است. با در نظر گرفتن محدودیت ها و نبود امکانات در همه بخش های کشور در اغلب موارد کتاب تنها رسانه آموزشی است که در اختیار معلم قرار دارد. بنابراین کتاب به منزله برنامه آموزشی جایگاه به خصوصی دارد که باید به آن توجه فراوان شود. کتاب می بایست در بردارنده محتوایی باشد که نیل به اهداف جزئی و کلی هر نظام را محقق سازد و محتوا همواره باید با اهداف هر نظام آموزشی همسو و هماهنگ باشد. بنابراین کتاب باید تحلیل محتوا شود تا مناسبت آن با اهداف و میزان تحقق اهداف پس از آموزش محتوا مشخص شود همچنین به دلیل متمرکز بودن نظام آموزشی با تحلیل کتب درسی معلمان ما می توانند مثال ها را با توجه به منطقه جغرافیایی خود و موقعیت دانش آموز بزنند یعنی برنامه آموزشی متمرکز را به نیمه متمرکز سوق دهند. این هاست که ضرورت تحلیل محتوای کتاب های درسی را آشکار می سازد. تحلیل محتوا پژوهشی است که به صورت منظم برای توصیف عینی و کمی محتوای کتاب ها و متون برنامه درسی و مقایسه پیام ها و ساختار محتوا با اهداف برنامه درسی است. نتیجه آنکه با توجه به اهمیت کتاب در نظام آموزشی و با توجه به نقش اساسی تحلیل محتوا در بهبود کتاب بر آن شدیم تا تحلیلی در این باره انجام دهیم.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

قرائتی کوپایی (۱۳۹۵) در پژوهش خود که با عنوان «تجزیه و تحلیل کتاب ریاضی ششم چاپ ۱۳۹۵» بر مبنای الگوی ویلیام رومی انجام داده است به این نتیجه رسید که کتاب ریاضی پایه ششم ابتدایی در بخش متن و تصاویر و پرسش ها بسیار فعال تدوین شده است. افضل خانی و سمیعی (۱۳۹۲) در پژوهش خود که با عنوان «تحلیل محتوای کتاب هدیه های آسمانی پایه ششم ابتدایی از منظر فعال و غیر فعال بودن در سال تحصیلی ۹۲-۱۳۹۱» بر مبنای الگوی ویلیام رومی انجام داده اند به این نتیجه رسیده اند که کتاب هدیه های آسمانی پایه ششم ابتدایی در بخش متن و تصاویر به روش غیر فعال و در بخش پرسش ها به شیوه فعال تدوین شده است. افتخاری (۱۳۹۴) در پژوهش خود که با عنوان «تحلیل و ارزشیابی محتوای کتاب مطالعات اجتماعی پایه چهارم ابتدایی» بر مبنای الگوی ویلیام رومی انجام داد؛ به این نتیجه رسید که کتاب مطالعات اجتماعی پایه چهارم ابتدایی در بخش متن و تصاویر به شیوه غیرفعال تدوین گردیده و متن و تصاویر کتاب غیر پویا می باشند ولی پرسش های کتاب به شیوه فعال طراحی شده است. این تحقیق بر آن است تا میزان فعال و غیرفعال بودن کتاب علوم ششم ابتدایی و نیز میزان درگیری دانش آموزان را نسبت به متن، پرسش ها و تصاویر بررسی کند و زمینه لازم را برای فعالیترا شدن متن، پرسش و تصاویر کتاب برای تدوین کنندگان فراهم کند.

اهداف پژوهش